

1 עד נפח, עד שתבא אש של גיהנם שאינה צריכה נפוח, עד מידבא,
 2 עד שתדריב – שתצטער נשמתו. ואמר ר' ל' – ויש שדרשו, עד
 3 מידבא, עד דעבד מאי דעבד – עד שיעשה להם הקדוש ברוך הוא,
 4 את מה שחפץ הוא לעשות לרשעים לעולם הבא.
 5 אגב שעסקה הגמרא בעונש הרשעים, מביאה הגמרא מהו עונשו
 6 של הפורש מדברי תורה: אמר רב יהודה אמר רב, כל הפורש
 7 מדברי תורה, אש אוכלתו, שנאמר (יהושעא מו ז) 'ונתתי [את] פני
 8 כהן, מהאש יצאו והאש תאכלם', כלומר, שכיון שפרשו מן התורה
 9 שנאמר בה (ירמיה כג כט) 'הלא כה דברי כאש', לכך יענשו באש.
 10 כי אתא רב דימי אמר בשם רבי יוחנן, כל הפורש עצמו מדברי
 11 תורה, נופל בגיהנם, שנאמר (משלי כט) 'אדם תועה מדרך השכל,
 12 כקהל רפאים ינוח', כלומר, שאדם שפורש מן התורה שהיא דרך
 13 השכל, ינוח בעדת רפאים, ואין רפאים אלא מתים שביניהם,
 14 שנרפו ונחלשו על ידי המיתה, שנאמר במשלי (ט ז) 'לגבי אדם
 15 המתפתה לדבר עבירה, ולא ידע כי רפאים שם, בעצמך שאל
 16 קראתי', כלומר, שאינו יודע שעתיד הוא ליפול במעמקי הגיהנום.
 17 שנינו במשנה, מבר אשפה מבר וכלה וכו' מכר בור מכר מימיה,
 18 מכר כוורת מכר דבורים, מכר שובך מכר יונים.
 19 הסוגיא שלפנינו עוסקת באדם שהקדיש בור או שובך, וכן שדה
 20 או אילן להקדיש, מה דין המים והיונים הפירות והעשבים, הן שהיו
 21 בעולם בשעה שהקדיש, והן שבאו לאחר מכן. ומתוך הדברים
 22 מסיקה הגמרא להלן (ע"פ) שמשנתנו הסוברת שהמכור אשפה
 23 מכר זבלה וכדומה, דעת יחיד היא. המשנה המובאת להלן מונה
 24 תחילה כמה מיני הקדשות, ומבארת שבכולם יש דין מעילה.
 25 תנן התם (מעילה ג, ב) כל דבר הראוי לעלות למזבח, ולא לבדק הבית
 26 – ואינו ראוי לשמש בגופו לבנין ותיקון בית המקדש, וכגון שור
 27 וכבש תמימים, וכן דבר הראוי לבדק הבית ולא למזבח, וכגון זהב
 28 וכסף ואבנים יקרות ודומיהן. וכן דבר שאינו ראוי בעצמו לא
 29 למזבח ולא לבדק הבית, וכגון חלב וגבינה ודומיהן, מועלין בהן
 30 ובהם שבתות – כל הדברים הללו אם הקדישם יש בהם דין
 31 מעילה, ואף במה שבתוכם.
 32 מבארת המשנה: כיצד הקדיש בור מלאה מים, שזהו דבר הראוי
 33 לבדק הבית, לעשות ממנו סט, ואינו ראוי למזבח, אשפות מלאות
 34 וכל, שזהו דבר שאינו ראוי בעצמו לא למזבח ולא לבדק הבית,
 35 שובך מלא יונים, שזהו דבר הראוי למזבח ואינו ראוי לבדק הבית,
 36 שדה מלאה עשבים, שאף הם אינם ראויים לא למזבח ולא לבדק
 37 הבית, וכן אילן נשוי פירות, שאין הפירות ראויים לא לבדק הבית,
 38 ואף לקרבן אינם ראויים, מועלין בהן אם נהנה מהם הנאה שיש בה
 39 שדה פרוטה, ובהם שבתות אם נהנה מגופם, כגון ששתה המים או
 40 אבל מן הפירות, ואף שדה הקדיש בפירות אלא את הבור,
 41 האשפות, השובך, האילן והאילן, מכל מקום אף מה שבתוכן
 42 הוקדש.
 43 המשנה עוברת לבאר מה דין המים והזבל שבאו לאחר שהקדיש
 44 את הבור והאשפה וכדומה: אכל אם הקדיש בור ואחר כך נתמלא
 45 מים, וכן אם הקדיש אשפה ואחר כך נתמלא וכל, שובך ואחר כך
 46 נתמלא יונים, אילן ואחר כך נשא פירות – גדלו עליו פירות, שדה
 47 ואחר כך נתמלאה עשבים – גדלו בה עשבים, מועלין בהן – בבור
 48 באשפה ובשובך, באילן ובשדה, ואין מועלין בהם שבתות – ואין
 49 דין מעילה במים ובשאר הדברים שבאו לאחר שהקדיש, ואפילו
 50 הפירות והעשבים שגדלו באילן ובשדה, והיינו משום שאין בכך
 51 שקרע הקדש גרמה להם ליגדל, לעשותם הקדש, שסוף כל סוף
 52 אין ממשות הקדש מעורב בהם, דברי רבי יהודה.
 53 רבי יוסי נחלק בשדה ואילן: רבי יוסי אומר, המקדיש את השדה
 54 ואת האילן, מועלין בהן וגידוליהם שגדלו לאחר שהקדיש, מפני
 55 שהן גידולי הקדש.
 56 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת במחלוקתם של רבי יהודה ורבי
 57 יוסי: תניא, אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה בבור ושובך –
 58 מסתברים דברי רבי יהודה לגבי בור ושובך שאמר, שאין מועלין
 59 במים וביונים שבאו לתוכם, מאחר שלא באו מכח הקדש, ונראין

60 דברי רבי יוסי בשדה ואילן – לגבי שדה ואילן, שמועלין במה שגדל
 61 בהן, שהרי יונקים הם מן ההקדש. מקשה הגמרא: הא מאי – דברי
 62 רבי אינם מבוארים, שהרי בשלמא מה שאמר רבי, נראין דברי רבי
 63 יהודה בבור ושובך, יש לבארם שמכלל דפליג אשדה ואילן – שאין
 64 נראים לו דברי רבי יהודה שאמר שאף שדה ואילן אין מעילה
 65 בגידוליהם שבאו לאחר ההקדש, אלא מה שאמר רבי, נראין דברי
 66 רבי יוסי בשדה ואילן, קשה, שמשמע מכלל דפליג בבור ושובך –
 67 שאין נראים לו דברי רבי יוסי שאמר לגבי בור ושובך, והא רבי יוסי
 68 שדה ואילן קאמר – והרי אין לבאר כן, שהרי אף רבי יוסי עצמו
 69 לא אמר דבריו אלא לגבי שדה ואילן, מה שאין כן בבור ושובך
 70 מודה הוא שאין מעילה במה שנתמלא לאחר ההקדש, ואם כן היה
 71 לרבי לומר בפשטות 'הלכה כרבי יוסי'.
 72 הגמרא מבארת שאין לדחוק ולומר שאכן נחלק רבי יוסי אף בבור
 73 ושובך: וכי תימא – ואם תרצה לומר שאכן דעת רבי יוסי עצמו
 74 שאף בבור ושובך מועלין במה שנתמלא לאחר שהקדיש, ומשום
 75 שלדעתו אדם יכול להקנות ולהקדיש דבר שלא בא לעולם,
 76 ונמצא שהקדיש אף את מה שיבוא לאחר מכן, ומה שנקט רבי יוסי
 77 בדבריו שדה ואילן בלבד, יש לומר שלדבריו דברי יהודה קאמר –
 78 שאמר כן לרבי יהודה, אף לדעתך שאין אדם מקדיש דבר שלא
 79 בא לעולם ומשום כן אין מועלין במה שבא לאחר ההקדש, על כל
 80 פנים תודה לדברי באלן וודדה, שיונקים הגידולים מההקדש,
 81 שמועלים בהם, והתניא – הרי אין לומר כן, ששנינו בפירוש
 82 ברייתא, אמר רבי יוסי אין אני רואה – אין מסתברים לי (דברי)
 83 [דבריו] של רבי יהודה בשדה ואילן, שאמר שאין מועלים
 84 בגידוליהם שבאו לאחר ההקדש, מפני שהן גידולי הקדש. הרי לנו
 85 שרק בשדה ואילן הוא דאני רואה את דבריו של רבי יהודה, הא
 86 בבור ושובך רואה הוא. ומסכים אף הוא לדברי רבי יהודה. ואם כן
 87 שוב שבה הקושיא על דברי רבי למקומה, שאמר שנראים לו דברי
 88 רבי יוסי בשדה ואילן, שהרי היה לו לומר בפשטות 'הלכה כרבי
 89 יוסי'.
 90 מתרצת הגמרא: הכי קאמר רבי, נראין דברי רבי יהודה לרבי יוסי
 91 בבור ושובך, שאין מועלים במה שבא לתוכם לאחר ההקדש, שנא
 92 רבי יוסי לא נחלק עליו אלא בשדה ואילן, שמועלים בגידוליהם כיון
 93 שיונקים הם מן ההקדש, אבל בבור ושובך מודי ליה – מודה רבי
 94 יוסי לרבי יהודה. ובא רבי להשמיענו בכך שלא נטעה לומר
 95 שנחלק רבי יוסי על רבי יהודה אף בבור ושובך, ולא נקט שדה
 96 ואילן אלא לדבריו של רבי יהודה, לכך השמיענו רבי שבובר
 97 ושובך אף רבי יוסי מודה שאין מועלים במה שבתוכן. הגמרא
 98 מביאה מחלוקת תנאים נוספת בענין זה: תנו רבנן, הקדישן ריקנין
 99 ואחר כך נתמלא, מועלין בהן, כלומר במה שהקדיש, ואין מועלין
 100 בהם שבתות, מאחר שבאו לאחר שהקדיש. רבי אלעזר ברי
 101 שמעון אומר אף מועלין בהם שבתות.
 102 הגמרא מבארת באיזה אופן נחלקו התנאים: אמר רב, מחלוקת
 103 בשדה ואילן שגידלו עשבים ופירות לאחר שהקדישם, ותנא קמא
 104 סבר ליה כרבי יהודה – שתנא קמא שאמר שאין מועלין בפירות,
 105 סובר כרבי יהודה, שאף בגידולים שיונקים מהקדש אין מועלים,
 106 ורבי אלעזר ברי שמעון סבר ליה כרבי יוסי, שמועלים בגידולי
 107 הקדש, על אף שבאו לאחר שהקדישם, אבל בבור ושובך
 108 שנתמלאו במים ויונים לאחר שהקדישם, דברי תלמי מועלין בהן
 109 ואין מועלין בהם שבתות – לדברי שניהם, בין תנא קמא ובין רבי
 110 שמעון בן אלעזר, אין מועלים אלא בבור ובשובך, וכדעת רבי
 111 יהודה ורבי יוסי לעיל.
 112 אמר ליה אבי לרבה, ואלא הא דתניא – אין לומר כן, שאם כן יש
 113 להקשות במה ששנינו בסיפא של ברייתא זו, הקדישן מלאין,
 114 מועלין בהן ובהם שבתות. ורבי אלעזר ברי שמעון מחליף – החליף
 115 שיטתו, כלומר, שדעתו בנידון זה בהיפך מהמקרה שברישא,
 116 שאילו הקדישן ריקנין ונתמלאו, דעתו שמועלין במה שבתוכן.
 117 ומאידך באופן זה שהקדישן מלאין סובר בהיפך שאין מועלין במה
 118 שבתוכן.

בבא בתרא דף עט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (לים שלישי) רמג

עתידיים המים והיונים לבא לעולם כלל, אם לא שיביאם הוא
 בעצמו לבור ולשובר, ובכך לא שמענו שסובר רבי מאיר שיכול
 אדם להקנותם אף קודם שבאו לעולם.
 מתוך רבא: אָמַר רַבָּא, מְשַׁבְּחַת לָהּ – מצינו אופן שאכן עשויים
 המים והיונים להגיע לבור ולשובר, ובאופן זה ניתן להעמיד את
 מחלוקתם, וכגון כַּמִּים הַבָּאִין דִּרְדָּה חֲצִירו לְבוֹר, והיינו באופן שהיה
 הבור עשוי במקום מדרון, שכשירדו גשמים ודאי יתאספו המים
 בבור, וכן בְּיוֹנִים הַבָּאִין דִּרְדָּה שׁוֹכְבִּי לְשׁוֹבֵךְ, וכגון שהיה לו שוכך
 סמוך לשוכך זה, שעשויים היונים שיוולדו לבוא לשוכך ריקן זה.
 ממשיכה הגמרא ומבררת: וּבְמַלְאִים כְּמֵא פְּלִיגִי – ובהקדש בור
 מלא מים ושוכך מלא יונים, במה נחלקו. מבארת הגמרא: אָמַר
 רַבָּא, כְּגוֹן שֶׁהַקֹּדֶשׁ בּוֹר סָתֵם, ולא פירש אם כוונתו להקדיש אף
 את המים, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הַסּוֹבֵר שלא הקדיש את המים,
 סָבַר לָהּ כְּאֶבֶת דְּאָמַר (לעיל עא) דִּין דִּין גְּבוּלָה מְדִין הָדִיט – סובר
 כאביו, שלמדים דין המקדיש נכסיו לשמים מדין המוכר נכסיו
 לחבירו, וממילא סובר רבי אלעזר ברבי שמעון שמה דִּין הָדִיט,
 מְצִי אָמַר בִּירָא וְצִי לָךְ מֵאָל לֹא וְצִי לָךְ – שכשם שהמוכר לחבירו
 בור סתם, יכול המוכר לומר לו הבור בלבד מכרתי לך, בלא המים
 שבתוכו, אף דִּין המקדיש בור לגְּבוּלָה כן הוא, שְׁבִירָא אֶקְדִּישׁ מֵאָל
 לא אקדיש – שאת הבור לבדו הקדיש בלא מימיו (וְתֵנָּה קָמָא סָבַר
 אֵין דִּין דִּין גְּבוּלָה מְדִין הָדִיט).
 הגמרא מבררת האם אכן כך הוא הדין בהדיוט שמכר בור. מקשה
 הגמרא: וְדִין הָדִיט לֹא – האם אכן כך הוא דין המוכר בור לחבירו,
 שלא קנה מימיו, וְתֵנָּה – והרי שצינו במשנה לעיל (נע) מְכַר בּוֹר
 מְכַר מִיָּמִיו, ואם כן שוב יש להקשות מה טעמו של רבי אלעזר
 ברבי שמעון שהמקדיש בור מלא מים, לא הקדיש מימיו.
 מתוך רבא: אָמַר רַבָּא, מְתִנִּיתִי וְיִחְדָּהּ הִיא – משנתינו אינה אלא
 דעת גאון יחיד, ובמבואר בברייתא, דְּתֵנָּה, מְכַר בּוֹר לֹא מְכַר
 מִיָּמִיו. רַבִּי יֵתָן אָמַר מְכַר בּוֹר מְכַר מִיָּמִיו, הרי שמשנתינו רבי נתן
 אמרה, מה שאין כן רבנן נחלקו עליו שלא מכר מימיו, וסובר רבי
 אלעזר ברבי שמעון כמותם.

אביי מסיים את קרשיתו: וְאִי בְּשֶׁדָּה וְאֵילָן – ואם אכן נאמר כדבריו
 רבה, שנחלקו תנא קמא ורבי אלעזר ברבי שמעון ברישא לגבי
 'הקדישן ריקנין' בשדה ואילן, אם כן אָמַר מְחַלִּיף – מפני מה
 החליף רבי אלעזר ברבי שמעון את שיטתו בסיפא, שאם הקדיש
 את השדה והאילן מלאים, אין מועלין בפירות שעליהם, הרי כיון
 שבהקדישן ריקנין סובר רבי אלעזר ברבי שמעון שמועלין
 בגידולין, כל שכן הוא שבהקדישן מלאים מועלים בהם, ששתי
 מעלות יש להם, שהרי הם גידולי הקדש, וגם הקדיש הכל ביחד.
 רבה חוזר בו ומעמיד את מחלוקתם בבור ושוכך: אָמַר אָמַר רַבָּה,
 מְחַלִּקֹת – מחלוקתם של תנא קמא ורבי אלעזר ברבי שמעון
 נשנתה בְּבוֹר וְשׁוֹכֵךְ, אֶכָּל בְּשֶׁדָּה וְאֵילָן דְּכָרִי הַכֹּל מוֹעָלִין בְּהֵן וּבְמָה
 שְׁבִתוֹתָן – מה שאין כן לגבי שדה ואילן, לדברי שניהם מועלים
 בהם ובמה שבתוכם, ואפילו בהקדישם ריקנים ונתמלאו, וכדעת
 רבי יוסי לעיל (עא), שמועלים בגידולים שבאו לאחר שהקדיש
 כיון שגידולי הקדש הם.
 הגמרא מבררת את טעמי המחלוקת. מבררת הגמרא: וּבְבוֹר
 וְשׁוֹכֵךְ, בְּרִיקְנִין כְּמֵא פְּלִיגִי – במה נחלקו לגבי ריקנין ונתמלאו,
 וּבְמַלְאִין כְּמֵא פְּלִיגִי – ובמה נחלקו לגבי הקדישם מלאים.
 מבארת הגמרא: בְּרִיקְנִין, פְּלִיגִי בְּפִלּוּגְתָּא דְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּין. וְתֵנָּה
 קָמָא סָבַר לָהּ בְּרַבִּין דְּאָמַר אֵין אָדָם מְקַנֵּה דְּכָר שְׁלֹא כָּא לְעוֹלָם –
 שתנא קמא סובר כדעת רבנן שאין אדם יכול להקנות לחבירו דבר
 שלא בא לעולם עדיין, והוא הדין שאין יכול להקדישו, וממילא
 אין בכוחו להקדיש את המים והיונים שבאו לאחר מיכן. וְרַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר בְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר במשנה בקידושין (סז)
 אִיִּם מְקַנֵּה דְּכָר שְׁלֹא כָּא לְעוֹלָם, ומיד כשיבוא הדבר לעולם יזכה
 בו הלוקח, ולא יוכל המוכר לחזור בו, וממילא אף בכוחו להקדיש
 את המים והיונים שיבואו לאחר מיכן.
 מקשה הגמרא: אִימור דְּשִׁמְעַת לִיה לְרַבִּי מֵאִיר כְּגוֹן פִּירוֹת דְּקָל
 דְּעִבְדִּי דָּאָתָא – לא שמענו מרבי מאיר שיכול אדם להקנות דבר
 שלא בא לעולם, אלא לגבי המוכר לחבירו את פירות הדקל שלא
 באו עדיין לעולם, כיון שעשויים הם לבא לעולם בדרך הטבע, מה
 שאין כן הֵנִי – בור ושוכך, מִי יֵימֵר דָּאָתָא – מי יאמר לנו שאכן